

‘Gepersonaliseerd leren bedreigt sociale cohesie’

Hoogleraar Anna Bosman en universitair docent Erik Meester lieten zich onlangs in NRC behoorlijk kritisch uit over gepersonaliseerd leren. Het vergroot volgens hen de kansenongelijkheid en voorkomt de opbouw van een gemeenschappelijke kennisbasis. Daarmee zou het een bedreiging vormen voor de sociale cohesie in de school en de maatschappij. *Naar School!* ging met Bosman en Meester in gesprek.

TEKST: KARIN VAN BREUGEL

BEELD: PR

De twee schrijven regelmatig onderwijsblogs en opiniërende artikelen, omdat ze zich zorgen maken over het onderwijs in Nederland. Om preciezer te zijn: over de leerresultaten en over de status van het beroep. ‘Het onderwijs loopt te makkelijk achter allerlei hypes aan, bijvoorbeeld de hype van het gepersonaliseerd leren’, zegt Erik Meester, die zelf een aantal jaren in het basisonderwijs voor de klas stond.

De makkelijkste weg

Over het personaliseren op didactiek, waarbij leerlingen zelf kiezen hoe zij de stof het beste leren en verwerken, zegt Bosman: ‘Uit onderzoek weten we dat leerlingen daar niet goed in zijn. Over het algemeen kiezen ze de makkelijkste en minst effectieve manier: met de computer. De beste manieren van verwerking kosten veel meer mentale moeite en daar kiezen kinderen van nature liever niet voor. Een kleine groep leerlingen met een grote cognitieve intelligentie en heel ijverige kinderen daargelaten. Voorstanders van het personaliseren op didactiek wijzen vaak op de verschillende leerstijlen die kinderen zouden hebben. De afgelopen decennia is echter in talloze onderzoeken aangetoond dat die leerstijlen helemaal niet bestaan. Daarop accommoderen heeft dus geen enkel effect.’

Anna Bosman: ‘Verschillen worden hierdoor groter en de kansenongelijkheid dus ook’

Motivatie ontstaat niet vanzelf

Ook het personaliseren op inhoud stuit bij Bosman en Meester op grote bezwaren. Meester noemt in dit kader het thematisch werken, dat zeker in het basisonderwijs een enorme vlucht heeft genomen. ‘Het is heel gangbaar dat een thema met een leuke trigger start, waarna kinderen hun eigen leervraag mogen opstellen, waarmee ze individueel of in kleine groepjes vaak wekenlang aan de slag gaan. Bij de afsluitende presentatie zouden leerlingen vervolgens van elkaar een brede inhoud moeten meekrijgen. In de praktijk zien we dat kinderen vaak tot weinig komen, de eindpresentaties zijn meestal erg oppervlakkig.’

Kansenongelijkheid

Bosman vult aan: ‘Er wordt gesuggereerd dat kinderen meer leren als je aansluit bij hun eigen motivatie. De veronderstelling dat motivatie *voorafgaat* aan leren, is de grootste misvatting die er is. Motivatie wordt juist opgeroepen door leraren die interessante verhalen vertellen, inspireren en kinderen echt meemenen in een onderwerp. Van huis uit zijn er gigantische verschillen tussen kinderen. Als je ze bij wijze van spreken alleen maar laat doen wat zij zelf willen, worden die onderlinge verschillen alleen maar groter. Zo draagt gepersonaliseerd leren bij aan kansenongelijkheid.’

Sámen de wereld leren begrijpen

Meester vindt dat het onderwijs moet investeren in een *gezamenlijke* kennisbasis voor alle leerlingen. Die kennisbasis is noodzakelijk om de wereld te begrijpen en om mee te kunnen doen in de wereld. 'Zonder een gezamenlijk kennisbasis wordt het moeilijk om met elkaar in gesprek te zijn. Als iedereen andere kennis over de werkelijkheid heeft, kan dat ingrijpende gevolgen hebben, zoals we onlangs zagen bij de bestorming van het Capitool

Erik Meester: 'Gezamenlijke kennisbasis is noodzakelijk'

'Het idee dat motivatie voorafgaat aan leren, is een misvatting'

in Washington.' Bosman en Meester bepleiten dat onderwerpen langere tijd *klassikaal* worden uitgediept. Leerlingen kunnen met elkaar van gedachten wis-

Reactie VOS/ABB:

'Leraar opent venster naar de wereld'

Bij VOS/ABB reageert senior adviseur onderwijskwaliteit Annelie van Eck: 'Gepersonaliseerd leren is nog een betrekkelijk nieuw fenomeen in het onderwijs, dat ook VOS/ABB met veel belangstelling volgt. Binnen onze vereniging zijn er tal van leden die hier op uiteenlopende manieren ervaring mee opdoen. Zij zoeken daarbij naar mogelijkheden om te innoveren en om het voor de leerlingen nog beter te doen. Dat verdient onze waardering, zonder pioniers komen er geen verbeteringen tot stand.'

'Bosman en Meester vragen aandacht voor kansenongelijkheid. Wat ons betreft moet het onderwijs voor elke leerling toegankelijk zijn en maximale ontwikkelkansen bieden. Het is goed om de effecten van gepersonaliseerd onderwijs ook tegen die achtergrond te bediscussieren en zorgvuldig te onderzoeken.'

'De rol die Bosman en Meester aan leraren toedichten, onderschrijven wij van harte. De leraar is op elke school cruciaal, ook op scholen waar kinderen gepersonaliseerd leren. Bijvoorbeeld in het motiveren van leerlingen, het aanreiken van kennis en het openen van een venster op de wereld. Het kan niet vaak genoeg gezegd worden: de leraar maakt het verschil. Op elke school!'

Jan Terlouw bepleit dialoog tussen leerlingen

Afgelopen november hield Jan Terlouw tijdens de algemene ledenvergadering van VOS/ABB een online lezing die aansluit bij het pleidooi van Bosman en Meester. Een aantal fragmenten:

'De leraar moet niet alleen laten zien waar de kennis is, maar moet ook het belang en de schoonheid van kennis beklemtonen. De leraar moet inspireren. Als je dat wegdoet, komt er ontzettend weinig terecht van het onderwijs. [...] Het helpt enorm als je op school *samen* hebt kunnen leren en over dingen hebt kunnen discussiëren. Eigenlijk vind ik dat bijna alle vakken gebaat zijn bij het samen doen. Laat de leerling niet alléén leren, maar in dialoog met andere leerlingen.'

De online lezing van Jan Terlouw staat op www.vosabb.nl in het nieuwsbericht 'Jan Terlouw over de kracht van openbaar onderwijs'.

selen over het onderwerp, debatteren en opdrachten doen. Zo bouwen zij een gezamenlijke woordenschat en kennisbasis op en scherpt ieder zijn eigen gedachten.

Gezonde democratie

Op eenzelfde manier zou er moeten worden gewerkt aan een gezamenlijke basis op het gebied van sociale conventies en de manier waarop je met elkaar omgaat. 'Onderwijsfilosoof Gert Biesta spreekt in dit verband over de socialiserende functie van het onderwijs, oftewel de bijdrage die het onderwijs levert aan het opbouwen van een gezamenlijke cultuur. Gepersonaliseerd onderwijs zou wel eens ten koste kunnen gaan van de sociale cohesie in de school, in het land en uiteindelijk in de hele wereld. Om elkaar te begrijpen en om vruchtbare maatschappelijke discussies te voeren, is een gemeenschappelijke kennisbasis nodig. Voor een gezonde democratie is dat van essentieel belang! ◀